

JUSTIITSMINISTEERIUM

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
info@mkm.ee
Suur-Ameerika 1
10122, Tallinn

Meie 06.11.2019 nr 10-4/6235-1

Arvamuse küsimine direktiivide 2019/770 ja 2019/771 ülevõtmise valikute kohta

Pöördume Teie poole seoses kahe uue lepinguõigusliku direktiiviga:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/770 digisisu üleandmise ja digiteenuste osutamise lepingute teatavate aspektide kohta, (edaspidi lühendatult *digitaalse sisu direktiiv*)¹;
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2019/771, kaupade müügilepingute teatavate aspektide kohta, millega muudetakse määrust (EL) 2017/2394 ja direktiivi 2009/22/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/44/EÜ, (edaspidi lühendatult *kaupade direktiiv*)².

Digitaalse sisu direktiiv reguleerib lepinguid, mille eesmärgiks on tarbijale digitaalse sisu üleandmine või digitaalse teenuse osutamine. Digitaalseks sisuks on igasugused andmed, mis on koostatud ja mis antakse üle digitaalsel kujul. Digitaalsed teenused on erinevad teenuseid, mis võimaldavad tarbijal digitaalsel kujul andmeid luua, töödelda või salvestada või neile juurde pääseda, või digitaalsel kujul andmeid jagada või teha nendega muid toiminguid. Näited digitaalse sisu ja teenuste kohta on video- ja muusikafailid, tarkvara, digitaalsed mängud, äpid, e-raamatud, pilvelahendused, failide jagamise ja hoiustamise teenused, sotsiaalmeediateenused jne.

Kaupade direktiiv reguleerib tarbijale vallasasjade müümist ja asendab tulevikus senise tarbijalemüügi direktiivi 1999/44. Kaupade direktiivi kohaldamisalas on lisaks tavapärastele asjadele (näiteks mööbel, riided, raamatud jne) ka digielementidega kaubad ehk sellised vallasasjad, mis sisaldavad digitaalset sisu või digitaalset teenust või millega on ühendatud digitaalne sisu või digitaalne teenus sellisel viisil, et selle puudumise korral ei täidaks kaup oma otstarvet (näiteks erinevad nutitelefonid, nutitelerid, mängukonsoolid jne).

Mõlemas direktiivis on nähtud ette seadusest tulenevad kriteeriumid, millele peab kas asi, digitaalne sisu või teenus vastama selleks, et olla lepinguga kooskõlas, ning ettevõtja vastutus ja tarbija õiguskaitsevahendid olukorras, kui asjal, digitaalsel sisul või teenusel on mingi puudus, näiteks kui internetist alla laetud muusikapala ei hakka tarbija seadmes mängima, mõni arvutiprogramm lõpetab töötamise või spordikell ei täida enam mõnda olulist funktsiooni.

Oleme Justiitsministeeriumis alustanud tööd direktiivide ülevõtmiseks Eesti õigusesse. Mõlemad direktiivid on maksimaalselt harmoneerivad, mis tähendab, et liikmesriikidel ei ole võimalik direktiivide ülevõtmisel näha ette ei leebemaid ega rangemaid lahendusi võrreldes direktiivides sätestatuga. Kuid samas sisaldavad mõlemad direktiivid mõningaid liikmesriikidele jäetud valikuvõimalusi ning viiteid teemadele, mis on liikmesriikide pädevuses.

Oleme liikmesriikidele jäetud peamised valikukohad kaardistanud ning toonud välja eelkõige need küsimused, mis vajaksid meie hinnangul direktiivi ülevõtmisel lahendamist. Direktiivis on jäetud liikmesriikide pädevusse ka mõningaid täiendavaid küsimusi, kuid need seonduvad konkreetsete teiste

¹ Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1569236455298&uri=CELEX:32019L0770>

² Arvutivõrgus kättesaadav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1569236528575&uri=CELEX:32019L0771>

riikide õiguse eripäradega ega ole seega Eesti kontekstis niivõrd relevantsed. Seega ootame vastuseid eelkõige kõnealusel kirjas esitatud küsimustele. Kuid loomulikult on teretulnud ka tagasiside teiste teemade kohta, mida peate oluliseks.

Võtame tagasisidet arvesse tulevaste võlaõigusseaduse (edaspidi lühendatult VÕS) muudatuste kavandamisel. Kahtlemata avaneb Teil võimalus avaldada tulevikus direktiivide pinnalt valmiva eelnõu kohta arvamust ametliku kooskõlastusringi käigus. Kuid loodame Teie aktiivsele koostööle juba praegu ning jääme ootama Teie tagasisidet.

Ootame Teie vastuseid nelja nädala jooksul kirja kättesaamisest arvates.

Küsimused

1) Isikuline kohaldamisala mõlemas direktiivis

1.1. Digitaalse sisu direktiivi artiklist 1 ning kaupade direktiivi artiklist 1 tuleneb, et direktiivid kohalduvad majandus- ja kutsetegevuses tegutseva ettevõtja ja tarbija vahelistele lepingutele. Samas on mõlema direktiivi preambulis (digitaalse sisu direktiivi põhjenduspunkt 16 ja kaupade direktiivi põhjenduspunkt 12) viidatud liikmesriikide võimalusele laiendada direktiivis tarbijatele ettenähtud kaitset ka teistele isikutele (näiteks teatud teistele ettevõtjatele). Seni on Eestis tarbijalemüügi reegleid kohaldatud üksnes ettevõtja ja tarbija vahelistele lepingutele.

Kas peate sellist kohaldamisala laiendamist vajalikuks? Kui jaa, siis miks?

1.2. Digitaalse sisu direktiivi põhjenduspunkt 17 ning kaupade direktiivi põhjenduspunkt 22 kohaselt on liikmesriikide pädevuses otsustada, kas käsitleda tarbijana ka selliseid füüsilisi isikuid, kes sõlmivad lepingu, mis on piiratud ulatuses seotud tarbija majandus- ja kutsetegevusega. Samas peab seejuures märkima, et tarbija õiguste direktiivi 2011/83 põhjenduspunkti 17 kohaselt on sellised kahesuguse eesmärgiga lepingud alati tarbijaga sõlmitud lepingud ning sellest on lähtunud ka tarbija õiguste direktiivi ülevõtmisel Eestis, seega siin erisuste ettenägemine võiks ühe ja sama lepingulise suhte puhul tähendada osaliselt tarbijakaitseliste reeglite kohaldamist ja osaliselt mitte.

Kas peate õigeks kahesuguse eesmärgiga lepingute puhul kehtiva lahenduse juurde jäämist või soovite uute direktiivide ülevõtmisel näha ette erisusi?

2) Kohaldamisala välistused kaupade direktiivis

Kaupade direktiivi artikli 3 lõike 5 kohaselt võivad liikmesriigid direktiivist tulenevate reeglite kohaldamisalast välja müügilepingud, mille ese on

- a) avalikul enampakkumisel müüdüd kasutatud kaubad
- b) elusloomad.

Seni ei ole Eestis tarbijalemüügi regulatsioonis selliseid välistusi ette nähtud, uus direktiiv võimaldab aga teoreetiliselt sellised erisused ette näha.

Kas peate selliste välistuste kehtestamist vajalikuks? Kui jaa, siis miks ning missugune regulatsioon peaks sellisel juhul nendele asjadele kohalduma?

3) Tarbija isikuandmed digitaalse sisu direktiivis

3.1. Digitaalse sisu direktiivi üheks uudseks aspektiks on asjaolu, et direktiivi kohaldamisalas ei ole mitte üksnes sellised lepingud, mille eest tarbija tasub rahas, vaid lepingud, mille puhul tarbija esitab ettevõtjale enda isikuandmeid. Digitaalse sisu direktiivi artikli 3 lõike 1 teise alalõigu kohaselt on andmete kasutamise tulemusel selle lepingu direktiivi kohaldamine välistatud juhul, kui ettevõtja töötleb tarbija esitatud isikuandmeid üksnes digitaalse sisu üleandmiseks või digitaalse teenuse osutamiseks kooskõlas käesoleva direktiiviga, või selleks, et ettevõtja saaks täita tema suhtes kohaldatavaid õigusaktidest tulenevaid nõudeid ega töötle kõnealuseid andmeid ühelgi muul eesmärgil. Samuti on direktiivi preambuli punktis 25 toodud välja, et direktiiv ei peaks kohaldama olukorras, kus ettevõtja kogub üksnes metaandmeid, näiteks teavet tarbija seadme või veebisirvimise kohta, välja arvatud juhul, kui seda olukorda loetakse liikmesriigi õiguse kohaselt lepinguks. Käesolevat direktiivi ei tuleks kohaldada ka olukorras, kus tarbijale, ilma et ta oleks ettevõtjaga lepingu sõlminud, näidatakse reklaame üksnes selleks, et saada juurdepääsu digitaalsele sisule või digitaalse

teenusele. Siiski on põhjenduspunktis 25 jäetud liikmesriikidele õigus laiendada käesoleva direktiivi kohaldamist olukordadele, mis ei kuulu käesoleva direktiivi kohaldamisalasse, või selliseid olukordi muul viisil reguleerida.

Kas peate vajalikuks direktiivis sätestatud isikuandmete üleandmise regulatsiooni laiendamist? Kui jaa, siis miks ja missuguses ülalviidatud aspektis?

3.2. Tarbija isikuandmete töötlemisele kohaldub isikuandmete kaitse üldmäärus (edaspidi GDPR), digitaalse sisu direktiivi artikli 3 lõikes 8 on rõhutatud, et direktiiviga ei sekkuta GDPR-i kohaldumisse. Selleks, et ettevõtjal oleks õigus tarbija isikuandmeid töödelda, peab selleks olema mõni GDPR artiklist 6 tulenev alus. Digitaalse sisu või teenuse kasutamise eest enda isikuandmete andmise kontekstis on selleks aluseks valdaval enamusel juhtudel tarbija nõusolek (GDPR art 6 lg 1 p a). Samas on GDPR-i artikli 7 lõike 3 kohaselt tarbijal õigus enda isikuandmete töötlemiseks antud nõusolek igal ajal tagasi võtta. See tekitab aga küsimuse, missugune tähendus on tarbija nõusoleku tagasivõtmisel tarbija ja ettevõtja vahelises lepingulises suhtes. Nõusoleku tagasivõtmine võib toimuda nii enne seda, kui tarbija on saanud ettevõtjalt mõne digitaalse sisu või teenuse, või ka olukorras, kus ettevõtja on omapoolse lepingulise soorituse juba teinud või selle tegemist alustanud. Nõusoleku tagasivõtmise võimalus peab olema andmesubjekti jaoks vaba, samas on ettevõtjal õigustatud ootus, et sõlmitud lepingut kohaselt täidetak. Direktiivi preambuli punkti 40 kohaselt on liikmesriikidel õigus reguleerida lepingule tekkivaid tagajärgi, kui tarbija isikuandmete töötlemiseks antud nõusoleku tagasi võtab. Vastavad tagajärjed tuleb sätestada liikmesriigi õiguses. See on küsimus, kus põimuvad andmekaitseõigus ja lepinguõigus. Palume Teie tagasisidet selle küsimuse riigisisese reguleerimise kohta.

Kas selliseid lepinguid, kus tarbija annab digitaalse sisu või teenuse saamiseks ettevõtjale õiguse töödelda enda isikuandmeid, tuleks käsitleda VÕS-is tasuliste või tasuta lepingutena? Kas sellisel juhul peaksid kohalduma vastastikuste lepingute kohta sätestatud reeglid?

Missugused õigused peaksid ettevõtjal olema olukorras, kus tarbija võtab enda isikuandmete töötlemiseks antud nõusoleku tagasi? Kas need õigused peaksid sõltuma sellest, kas ettevõtja on nõusoleku tagasivõtmise ajaks tarbijale juba digitaalse sisu üle andnud või digitaalse teenuse osutanud?

Kuidas tagada seejuures, et tarbija nõusoleku tagasivõtmine oleks vaba, nii nagu GDPR-is ette nähtud?

4) Pakettlemingu lõpetamise tagajärjed digitaalse sisu direktiivis

Digitaalse sisu direktiivi põhjenduspunktis 33 on selgitatud, et digitaalne sisu ja digitaalsed teenused on tihti seotud kaupade või muude teenuste pakkumisega ning neid pakutakse tarbijale sama lepingu alusel, mis hõlmab eri elementide paketti, näiteks digitelevisiooni teenuse pakkumine ja elektroonikaseadme ost. Artikli 3 lõikes 6 on ette nähtud, et kui sama ettevõtja ja sama tarbija vahel sõlmitud terviku moodustav leping hõlmab pakettina digitaalse sisu üleandmise või digitaalse teenuse osutamise elemente ja muu teenuse osutamise või muu kauba üleandmise elemente, kohaldatakse käesolevat direktiivi üksnes lepingu nende elementide suhtes, mis puudutavad digitaalset sisu või digitaalset teenust.

Põhjenduspunktis 34 on välja toodud, et direktiivi pakettleminguid käsitlevaid sätteid tuleks kohaldada üksnes juhul, kui üks ja sama ettevõtja pakub paketi eri elemente ühe lepingu alusel ühele ja samale tarbijale. Käesolev direktiiv ei tohiks mõjutada liikmesriigi õigust, millega reguleeritakse tingimusi, mille kohaselt digitaalse sisu üleandmise või digitaalsete teenuste osutamise lepingut võidakse lugeda seotuks muu lepinguga, mille tarbija on sama või muu ettevõtjaga sõlminud, või seda lepingut täiendavaks.

Artikli 3 lõike 6 viimases alalõigus on sätestatud, et mõju, mida pakettlemingu ühe elemendi lõpetamine võib avaldada pakettlemingu muudele elementidele, reguleeritakse liikmesriigi õigusega, ilma et see piiraks direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 107 lõike 2 kohaldamist. Direktiiv (EL) 2018/1972 reguleerib telekommunikatsiooniteenuste osutamist ning selle kohaldamisalal võivad olla ka teatud digitaalse sisu ja teenuste lepingud. Artikli 107 lõikes 2 on sätestatud, et kui tarbijal on liidu õiguse alusel või liidu õiguse kohaselt liikmesriigi õiguse alusel lõikes 1 osutatud õigus enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu paketi mis tahes element lõpetada lepingu tingimuste täitmatajätmise või teenuse osutamata jätmise tõttu, näevad liikmesriigid ette, et tarbijal on õigus lõpetada leping kõigi paketi elementide osas.

Kas peate vajalikuks riigisiseses õiguses täpsemate reeglite kehtestamist selle kohta, millal lugeda lepinguid omavahel seotuks?

Kas peate vajalikuks lisaks telekommunikatsiooniteenustele kehtestatud reeglitele ka digitaalse sisu või teenuste pakettlepingute lõpetamise täiendavat reguleerimist? Kui jaa, siis missugused tagajärjed peaksid paketi ühe osa lõpetamisel olema lepingu teistele osadele?

5) Ettevõtja vastutus mittevastavuse korral mõlemas direktiivis

5.1. Kaupade direktiivi artikli 10 lõike 1 kohaselt vastutab müüja tarbija ees mittevastavuse eest, mis oli olemas ajal, mil kaup üle anti ja mis ilmneb kahe aasta jooksul pärast kauba üleandmist. See vastab kehtivas VÕS-i § 218 lõikes 2 ette nähtud lahendusele ja seetõttu ei oleks direktiivi ülevõtmisel VÕS-is muudatuste tegemine ilmingimata vajalik. Samas võimaldab artikli 10 lõige 3 liikmesriikidel jätta kehtima või kehtestada sellest pikem tähtaeg.

Samasugune lahendus on ette nähtud digitaalse sisu direktiivis, mille artikli 11 lõike 2 kohaselt vastutab ettevõtja digitaalse sisu ühekordse üleandmistoimingu või digitaalse teenuse ühekordse osutamise korral digitaalse sisu või digitaalse teenuse mittevastavuse eest, mis esines digitaalse sisu üleandmise või teenuse osutamise ajal. Kui liikmesriigi õiguse kohaselt vastutab kaupleja üksnes nõuetele mittevastavuse eest, mis ilmneb teatava aja jooksul pärast üleandmist või teenuse osutamist, ei tohi kõnealune ajavahemik olla lühem kui kaks aastat alates üleandmise või teenuse osutamise ajast. Sellest järeldub, et kõnealune ajavahemik võib olla ka pikem kui kaks aastat.

Kas peate müügilepingute puhul senise kaheaastase tähtaja pikendamist vajalikuks? Kas peate digitaalse sisu puhul vajalikuks pikemat tähtaega? Kui jaa, siis miks ja missugune võiks uus tähtaeg olla?

5.2. Kaupade direktiivi artikli 10 lõigetest 4 ja 5 tuleneb, et liikmesriikidel on võimalik kohaldada paralleelselt vastutuse tähtajaga või vastutuse tähtaja asemel aegumise reegleid. Samasugune regulatsioon on sätestatud digitaalse sisu direktiivi artikli 11 lõike 2 kolmandas alalõigus. Mõlemast direktiivist tuleb vaid, et aegumistähtaja kohaldumine ei tohi muuta võimatuks direktiivis sätestatud vastutuse tähtaja kohaldumist.

Eestis on tarbijalemüügi puhul seni kohandunud aegumistähtaeg paralleelselt ettevõtja vastutuse tähtajaga. Asja mittevastavusest tulenevate nõuete aegumistähtaja alguspunkt on VÕS-i § 227 kohaselt asja üleandmine tarbijale, see on erisus tsiviilseadustiku üldosa seaduse (edaspidi TsÜS) § 147 sätestatud üldreeglist. Tehingust tuleneva nõude aegumistähtaeg on TsÜS § 146 lõike 1 kohaselt kolm aastat. Tavapäraste vallasasjade müümisel ning digitaalse sisu ühekordsel üleandmisel on võimalik ka uue direktiivi ülevõtmisel sama lahenduse juurde jääda, kuid teoreetiliselt on mõeldavad ka teistsugused lahendused.

Kas peate vajalikuks müüja vastutuse ja aegumistähtaja reeglitega seonduvat muuta? Kui jaa, siis miks ja kuidas?

5.3. Digitaalse sisu direktiiv reguleerib lisaks digitaalse sisu ühekordsele üleandmisele ja ühekordsete üleandmistoimingute seeriale ka digitaalse sisu pidevat üleandmist või digitaalse teenuse pidevat osutamist. Sellise olukorra näideteks on eelkõige erinevad teenuse osutamisele ja kasutuse võimaldamisele suunatud lepingud (näiteks Netflix, Spotify, Dropbox jms). Sellisel juhul vastutab ettevõtja digitaalse sisu direktiivi artikli 11 lõike 3 kohaselt mittevastavuse eest, mis esineb või ilmneb selle ajavahemiku jooksul, mil digitaalse sisu üleandmine või digitaalse teenuse osutamine peab lepingu kohaselt toimuma. Samasuguse olukorraga võib olla tegemist ka kaupade direktiivi kohaldamisalasse jäävate digitaalse elemendiga kaupadega. Seda eelkõige juhul, kui kaubaga ühendatud digitaalset sisu või teenust antakse tarbijale üle või osutatakse pidevalt ka pärast asja üleandmist tarbijale. Nii võib see olla näiteks juhul, kui tarbija spordikella saadetakse iga nädal digitaalselt uus treeningkava. Sellisel juhul võib asjaga (spordikell) seotud digitaalse sisu (treeningkavad) üleandmine kesta pikemalt kui asja suhtes ettenähtud mittevastavuse tähtaeg. Kaupade direktiivi artikli 10 lõike 2 teises lauses on sätestatud, et kui lepingus on ette nähtud enam kui kaks aastat kestev pidev üleandmine, vastutab müüja digitaalse sisu või digitaalse teenuse mittevastavuse eest, mis esineb või ilmneb ajavahemiku jooksul, mil digitaalse sisu üleandmine või digitaalse teenuse osutamine peab müügilepingu kohaselt toimuma.

Digitaalse sisu pideva üleandmise või digitaalse teenuse pideva osutamise korral on nii digitaalse sisu direktiivis (artikkel 11 lg 3 teine alalõik) kui ka kaupade direktiivis (artikkel 10 lg 4) sätestatud, et liikmesriigis ette nähtud aegumistähtaeg peab võimaldama tarbijal kasutada õiguskaitselahendusi igasuguse nõuetele mittevastavuse korral, mis esineb või ilmneb selle aja jooksul, mil digitaalse sisu üleandmine või digitaalse teenuse osutamine peab lepingu kohaselt toimuma. Aegumistähtaja alguspunkti määramine on digitaalse sisu direktiivi põhjenduspunkti 58 ja kaupade direktiivi põhjenduspunkt 42 kohaselt liikmesriikide pädevuses. Selles raamistikus tuleb meil direktiivi ülevõtmisel tagada aegumise regulatsiooni mõistlik kohaldamine.

Seni on Eestis TsÜS § 147 lg 1 sätestatud üldreegli kohaselt alanud aegumistähtaeg nõude sissenõutavaks muutumisega, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. TsÜS § 146 lg 1 kohaselt on tehingust tuleneva nõude aegumistähtaeg kolm aastat. Samas on VÕS-is erinevate lepinguliikide juures nähtud sarnaselt VÕS-i § 227 müügilepingute regulatsiooniga nähtud ette erireegleid aegumise kohta, nii on see näiteks töövõtulepingute puhul §-s 651 ja üürilepingute juures §-s 338.

Kas digitaalse sisu pideva üleandmise ja digitaalse teenuse pideva osutamise korral võiks lähtuda TsÜS-is sätestatud üldregulatsioonist või peate Te mõnda teist lähenemist sobilikumaks? Palun põhjendage oma vastust.

5.4. Kaupade direktiivis on liikmesriikidele jäetud võimalus reguleerida kasutatud asjade müümisel ettevõtja vastutust mõnevõrra paindlikumalt. Nimelt võivad artikli 10 lõike 6 kohaselt liikmesriigid sätestada, et kasutatud kauba puhul võivad müüja ja tarbija kokku leppida lepingutingimustes, mis näevad ette artikli 10 lõigetes 1, 2 ja 5 osutatutest lühema vastutuse tähtaja või aegumistähtaja, tingimusel et kõnealune tähtaeg ei ole lühem kui üks aasta. Sarnane lahendus on ette nähtud ka kehtiva tarbijalemüügi direktiivi 1999/44 artikli 7 lõike 1 teises alalõigus. Eesti ei ole seda direktiivist tulenevat erandit seni kasutanud, mis tähendab, et kasutatud kaupade müümisel kehtivad täpselt samasugused reeglid, nagu uute asjade müümisel.

Palume Teie hinnangut, kas uue direktiivi ülevõtmisel tuleks kasutatud asjade jaoks ette nähtud erireeglit rakendada? Kui jaa, siis miks?

5.5. Kaupade direktiivi põhjenduspunktis 44 on selgitatud, et direktiiviga ei reguleerita seda, millistel tingimustel on võimalik käesolevas direktiivis sätestatud müüja vastutuse tähtaja või aegumistähtaja kulgemine peatada või katkestada. Seega peaks liikmesriikidel olema võimalik näha ette müüja vastutuse või aegumistähtaja kulgemise peatamine või katkestamine, näiteks kauba parandamise või asendamise korral või kui müüja ja tarbija peavad läbirääkimisi vastastikusele kokkuleppele jõudmiseks. Eestis on müügilepingu puhul §-s 227 sätestatud, et asja asendamisel müüja poolt algab aegumistähtaeg asendatud asja üleandmisest ostjale ning asja parandamisel müüja poolt algab aegumistähtaeg kõrvaldatud puuduse suhtes uuesti parandamisest arvates. Müüja vastutuse tähtaja puhul aga samasugust sõnaselget reeglit ei ole ning seetõttu on see küsimus Justiitsministeeriumile teadaolevalt olnud mõnevõrra ebaselge.

Kas müüja vastutuse tähtaja uuesti algamist asja asendamise või parandamise korral tuleks Eestis eraldiseisvalt reguleerida? Kas sellisel juhul võiks eeskujuna kasutada VÕS-i § 227 aegumise kohta ette nähtud reegleid?

6) Tõendamiskoormis kaupade direktiivis:

Kaupade direktiivi artikli 11 lõike 1 kohaselt eeldatakse, et nõuetele mittevastavus, mis ilmneb ühe aasta jooksul alates kauba üleandmisest, oli kauba üleandmise ajal olemas, välja arvatud juhul, kui tõestatakse vastupidist või kui see eeldus on vastuolus kauba või mittevastavuse olemusega. Artikli 10 lõikes 2 on aga nähtud liikmesriikidele ette võimalus jätta üheaastase ajavahemiku asemel kehtima või kehtestada kaheaastase ajavahemiku alates kauba üleandmisest.

Võrdluseks – kehtivas VÕS-i § 218 lõikes 2 on tõendamiskoormis tarbija kasuks ümber pööratud esimese kuue kuu jooksul asja üleandmisest. Digitaalse sisu direktiivi artiklis 12 on digitaalse sisu või teenuse ühekordse üleandmise või osutamise korral tõendamiskoormis tarbija kasuks ühe aasta jooksul ümber pööratud. See reegel on digitaalse sisu direktiivis maksimaalselt harmoneeriv ja seetõttu ei ole selle direktiivi ülevõtmisel võimalik teistsuguseid lahendusi ette näha. Seega kõnealuse valikuvõimaluse kasutamisel kaupade direktiivis jääksid kaupadele ja digitaalsele sisule kohalduvad tähtajad erinevaks.

Kas peate vajalikuks direktiivi ülevõtmisel tarbija kasuks ümberpööratud tõendamiskoormise tähtsaja pikendamist kahe aastani? Kui jaa, siis miks?

7) Tarbija teavitamiskohustus kaupade direktiivis:

Kaupade direktiivi artikli 12 kohaselt võivad liikmesriigid jätta kehtima või kehtestada sätted, mille kohaselt tarbija peab oma õiguste kasutamiseks teavitama müüjat mittevastavusest vähemalt kahe kuu jooksul alates kuupäevast, mil tarbija mittevastavuse avastas.

Kehtivas VÕS-is (§ 220) on samuti tarbijale selline teavitamiskohustus ette nähtud. Samas digitaalse sisu direktiiv sarnast sätet ei sisalda ning tulenevalt asjaolust, et tegemist on maksimaalselt harmoneeriva direktiiviga, ei ole digitaalse sisu üleandmisel või digitaalse teenuse osutamisel liikmesriikidel võimalik riigisisesele sellist kohustust tarbijale panna.

Kas eelistate VÕS-is endiselt vallasasjade müügi korral sellise teavitamiskohustuse säilitamist või pooldate digitaalse sisuga ühtsete reeglite kohaldamist ja seega teavitamiskohustusest täielikku loobumist?

8) Tagastamise ja tagasimaksmise tingimused kaupade direktiivis

Kaupade direktiivi artikkel 16 reguleerib müügilepingust taganemist. Muu hulgas on seal reguleeritud taganemise peamised tagajärjed, nimelt tarbija kohustus müüja kulul kaup müüjale tagastada ja müüja kohustus maksta tarbijale tagasi kauba eest tasutud hind, kui ta on kauba kätte saanud või kui ta on saanud tarbijalt tõendi selle kohta, et tarbija on kauba tagasi saatnud. Lisaks on artikli 16 lõike 3 viimases alalõigus sätestatud, et käesoleva lõike kohaldamisel võivad liikmesriigid kindlaks määrata tagastamise ja tagasimaksmise tingimused. See täiendab põhjenduspunktis 60 sätestatud, mille kohaselt ei piira direktiiv liikmesriikide õigust reguleerida muid kui käesolevas direktiivis sätestatud lepingu lõpetamise tagajärgi, nagu kauba väärtuse langemise, kauba hävimise või kadumisega seotud tagajärjed. Samuti on artikli 3 lõike 6 kohaselt liikmesriikide pädevuses lepinguõiguse üldkõikumuste reguleerimine.

Eestis on lepingust taganemise korral kohalduvad tagasitaitmise reeglid sätestatud VÕS-i üldosas (§§ 189 jj). Mõnevõrra täpsemad reeglid, sh tagasimaksete tegemise kohta, on ette nähtud näiteks sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul põhjust avaldamata taganemise jaoks (VÕS § 56¹). Võrdluseks võib välja tuua, et digitaalse sisu direktiivis reguleerib ettevõtja tagasimaksete tegemise tähtaega ja viisi artikkel 18.

Kas peate vajalikuks müügilepingute jaoks kauba tagastamise ja tagasimaksete tegemise täpsemat reguleerimist? Kui jaa, siis miks ja mis küsimused tuleks Teie hinnangul täpsemalt lahendada?

9) Müügigarantii kaupade direktiivis.

Kaupade direktiivi artikkel 17 reguleerib müügigarantiiga seonduvat. Artikli 17 lõige 4 sätestab, et liikmesriikidel on võimalus kehtestada norme, mis reguleerivad müügigarantiide käesoleva artikliga reguleerimata aspekte, kaasa arvatud norme, mis käsitlevad seda, mis keeles või keeltes tuleb garantiilubadus tarbijale kättesaadavaks teha. Põhjenduspunktis 62 on direktiiviga reguleerimata aspektide näidetena täiendavalt välja toodud võimalus siduda müügigarantiiga muid võlgnikke kui garantii andja, tingimusel, et need normid ei vähenda kaitset, mida tarbijatele pakuvad käesoleva direktiivi täielikult ühtlustatud sätted müügigarantiide kohta, samuti liikmesriikide õigus sätestada, et müügigarantiid antakse tasuta.

Kehtivas VÕS-is on müügigarantiide regulatsioon sätestatud VÕS-i § 230–231. Seda regulatsiooni tuleb uue direktiivi ülevõtmiseks nii või teisiti teatud määral muuta. Selle käigus tuleb otsustada, kas soovime reguleerida ka teatavaid täiendavaid aspekte, nagu direktiivi artikli 17 lõikes 4 on sätestatud.

Kas peate müügigarantiide jaoks lisaks direktiivis sätestatud täiendavate reeglite kehtestamist vajalikuks? Kui jaa, siis miks ja missugused need reeglid olla võiksid?

10) Ettevõtja tagasinõudeõigus mõlemas direktiivis.

Kaupade direktiivi artiklis 18 ja digitaalse sisu direktiivi artiklis 20 on reguleeritud ettevõtja (vastavalt müüja või digitaalse sisu üleandja või digitaalse teenuse osutaja) võimalus kasutada õiguskaitsevahendeid tehingute ahela varasemate osapoolte vastu, kui nende tegevusest või

tegevusetusest tingitud mittevastavuse tõttu on tekkinud ettevõtja vastutus tarbija ees. Isik, kelle vastu ettevõtja võib kasutada õiguskaitsevahendeid, asjaomane tegutsemisviis ja tingimused määratakse kindlaks liikmesriigi õiguses.

Kehtivas VÕS-is on ettevõtja tagasinõudeõigusega seonduv reguleeritud §-s § 228. Kui asja tarbijale müünud müüja vastutab ostja ees asja lepingutingimustele mittevastavuse eest tootja, varasema müüja või muu vahendaja poolt asja teatud omaduste suhtes avalikult tehtud avalduse tulemusena, siis eeldatakse, et ta võib selles ulatuses nõuda vastavalt isikult talle tekkinud kahju hüvitamist vastavalt nendevahelisele suhtele. Samasugusest lahendusest oleks võimalik lähtuda ka digitaalse sisu või teenuste puhul.

Kas peate kehtivas õiguses sätestatud lahendusi piisavateks? Või peate Te vajalikuks täiendava regulatsiooni kehtestamist? Kui nii, siis miks ja mida tuleks täiendavalt reguleerida?

11) Töövõtulepingute regulatsiooni ja müügilepingute regulatsiooni joondamine

Kaupade direktiivi artikli 3 lõike 2 kohaselt on direktiivi tähenduses on müügilepingud ka sellised tarbija ja müüja vahelised lepingud, milles käsitletakse sellise kauba üleandmist, mis tuleb alles toota või valmistada. Samas on põhjenduspunktis 17 selgitatud et, kui leping sisaldab nii kaupade müügi kui ka teenuste osutamise aspekte, tuleks liikmesriigi õiguse kohaselt kindlaks teha, kas kogu lepingut saab käsitada müügilepinguna käesoleva direktiivi tähenduses.

Selline eristamisküsimus tekib eelkõige seoses töövõtulepingutega ning siin saab lähtuda VÕS-i § 208 lõikes 2 sätestatud. Kaupade direktiivist tulenevalt tuleb muuta eelkõige VÕS-s sätestatud müügilepingu reegleid. Samas on VÕS-i teatud töövõtulepingute reeglid kujundatud väga sarnasteks müügilepingute reeglitega. Ka VÕS-i kommentaarides on mõeldud, et töövõtulepingu ja müügilepingu eristamine ei oma siiski olulist praktilist tähtsust, seda eelkõige põhjusel, et mõlema lepingu näol on tegemist tulemuse saavutamisele suunatud lepingutega (nii müüja kui töövõtja võlgnevad oma lepingupartnerile lepingutingimustele vastava lepinguobjekti õigeaegse üleandmise), mistõttu on müügi- ja töövõtulepingu alusel tekkiva müüja ja töövõtja vastutuse regulatsioon suures osas identne (vrd §-d 217–232 ning §-d 641–650)³.

Kui müügilepingute regulatsiooni tuleb direktiivist tulenevalt muuta (näiteks pikeneb ettevõtja töendamiskoormise tähtaeg kuult kuult ühele aastale), siis tekib küsimus, kas ja mil määral oleks mõistlik samal ajal muuta ka töövõtulepingute regulatsiooni, et tagada endiselt reeglite ühetaolisus. See ei ole otseselt direktiivis sätestatud ega direktiivist tulenev küsimus, kuid see seonduv direktiivi ülevõtmisega. Ootame ka selle küsimuse kohta huvitatud isikute tagasisidet.

Kas kaupade direktiivis müügilepingute kohta sätestatu muutmise tõttu tuleks muuta ka töövõtulepingute reegleid, mis on seni olnud müügiõigusega ühetaolised? Kui jaa, siis mis osas Te muudatusi täpsemalt pooldaksite?

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tõnis Saar
kantsler

Lisaadressaadid:
Riigikohus
Tallinna Ringkonnakohus

³ P. Varul, I. Kull, V. Kõve, M. Käerdi, Võlaõigusseadus Kommenteeritud Väljaanne III, Tallinn, Juura, 2009, lk 37.

Tartu Ringkonnakohus
Harju Maakohus Tallinna kohtumaja
Viru Maakohus
Tartu Maakohus
Pärnu Maakohus
Tartu Ülikooli õigusteaduskond
Tallinna Ülikooli õigusakadeemia
Tallinna Tehnika ülikooli õiguse instituut
Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet
Eesti Kaubandus-Tööstuskoda
Eesti Kaupmeeste Liit
Eesti E-kaubanduse Liit
Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon
Eesti Suurettevõtjate Assotsiatsioon
Eesti Tarbijakaitse Liit
Tarbijate Koostöökoda
Teenusmajanduse Koda
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit
Eesti Advokatuur
Eesti Juristide Liit
Apteekrite Ühendus

Kristiina Koll 620 8265
kristiina.koll@just.ee